HEMMAM BİN MÜNEBBİH

Tabiînin meşhûrlarından. Ebû Hureyre'den (radıyallahü anh) yazdığı yüzkırk kadar hadîs-i şerîfi nakletmesiyle tanınır. Sika (güvenilir) olup, birinci asrın ilk yarısında Ebû Hureyre'den (radıyallahü anh) duyduğu hadîs-i şerifleri bir kitapta topladı. İsmi, Hemmâm bin Münebbih bin Kâmil bin Şeyh olup, künyesi Ebû Ukbe'dir. Kendisine, Yemen bölgesinden olduğu için el-Yemânî, San'a şehrinden olduğu için el-San'aî, İslâmiyetten önce Yemen'i işgal edip orada yerleşen İranlıların soyundan geldiği için de, el-Ebnaî nisbetleri verildi.

Ne zaman doğduğu bilinmeyen Hemmâm bin Münebbih hazretlerinin hayatının diğer safahatı hakkında kaynaklarda fazla bilgi verilmiyor. Ancak ba'zı gazâlara katıldığı, ticâretle uğraştığı ve sefer dönüşlerinde kardeşi Vehb bin Münebbih'e kitaplar getirdiği ve 131 veya 132 (m. 750) senesinde vefât ettiği rivâyet edilir.

Hemmâm bin Münebbih, başta Ebû Hureyre (radıyallahü anh) olmak üzere Hazreti Muâviye, İbn-i Abbâs, İbn-i Ömer ve İbni Zübeyr'den (r.anhüm) hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Kendisinden ise, kardeşi Vehb bin Münebbih, kardeşinin oğlu Akîl bin Ma'kîl bin Münebbih, Ali bin el-Hasan ve Ma'mer bin Râşid (r.aleyhim) hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Hemmâm bin Münebbih hazretleri Ebû Hureyre (radıyallahü anh) ile beraber bulundu. Kendisinden dinledi ve vasıtasız rivâyette bulundu. Ebû Hureyre'nin (radıyallahü anh) bizzat yazdırdığı da rivâyet edilir. O'ndan duyarak yazdığı hadîs-i şerîfleri "es-Sahîfetü's-sahiha" adı verilen kitabında topladı. Bu risale "Sahîfe-i Hemmâm" diye meşhûr oldu. Burada kaydedilen yüzkırka yakın hadîs-i şerîfi, daha sonra talebelerinden Ma'mer, ondan da Abdürrezzâk rivâyet etti. Râvî silsilesi böylece devam etti ve Ahmed bin Hanbel hazretleri Müsned'ine kaydetti. İmâm-ı Buhârî hazretleri de "Sahîh"inde bu hadîs-i şerîflerden kısmen rivâyet etti. Ayrıca diğer hadîs kitablarında yer aldı ve bu eser, müstakil olarak nesilden nesile nakl ve rivâyet edildi. Aynı hadîs-i şerîflerin Ebû Hureyre'den (radıyallahü anh) başka sahabeden rivâyet edilenleri de kitaplarda vardır.

Hemmâm bin Münebbih'in rivâyet ettiği bu hadîs-i şerîfler, Şam ve Berlin'deki kütüphânelerde iki nüsha hâlinde mevcûttur.

Hemmâm bin Münebbih (radıyallahü anh), hakkında söz söyleyen bütün muhaddisler onun sika (güvenilir) olduğunu söylemişlerdir. Yahyâ bin Muîn ve Ahmed bin Hanbel (r.aleyhima) bunlardandır.

Süfyân bin Uyeyne, "On yıl kendisinden istifâde edilebilmesi için Hemmâm'ın gelmesini gözledim" derken, Iclî de "Hemmâm Tabiînden, sika ve Yemenlidir" buyurmaktadır.

Ebû Hureyre'den (radıyallahü anh) rivâyet ettiği hadîs-i şerîflerden ba'zıları: Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdular ki:

"Sû-i zandan sakatınız! Sû-i zandan sakınınız! Sû-i zandan sakınınız! Çünkü zan sözün en yalanıdır. Bir de, bir malı almak niyetiniz yokken esas alıcıyı zarara sokmak maksadıyla müşteri kızıştırmayınız. Birbirinize haset etmeyiniz. Dünyevi bir haz peşinde birbirinize karşı rekabet ve ifrâda kalkışmayınız. Birbirinize düşmanlık beslemeyiniz. Ve birbirinize arka çevirmeyiniz." Ey Allahın kulları, birbirinize kardeş muâmelesi yapınız."

"Cuma gününde öyle bir saat vardır ki, bir müslüman bu saatte duâ edip Rabbinden birşey dilerse, Allahü teâlâ ona mutlaka dilediğini verir"

"Gündüz ve gece size birbiri ardınca melekler gelir. Sabah ve ikindi namazları vaktinde bunlar birbirleriyle buluşurlar. Sonra geceyi sizinle geçiren melekler Allahü teâlânın huzûruna yükselirler. Allahü teâlâ kullarının durumunu çok iyi bildiği halde yine bu meleklere:

"Kullarımı nasıl ve ne durumda bıraktınız?" diye sorar. Melekler de:

"Biz onları geldiğimizde namaz kılarken bulduk ve gittiğimizde namaz kılarken bıraktık" derler."

“Allahü teâlâ, mahlûkâtı yarattığında Arş’ın üstünde kendi nezdinde bulunan Levh-i Mahfûz’a “Muhakkak benim rahmetim gazâbıma gâlibtir, yazdı.”

“Muhammed’in (aleyhisselâm) varlığı, yed-i kudretinde olan Allaha yemîn ederim ki, eğer siz benim bildiğimi bilseydiniz çok ağlar, az gülerdiniz.”

“Her peygamberin (aleyhisselâm) kabûl olunan husûsî bir duâsı vardır. Ben ise inşâallah bu duâmı ümmetime şefaat için kıyâmet gününe bırakmak isterim.”

“Kim Allaha kavuşmayı isterse, Allah da ona kavuşmayı ister. Kim Allaha kavuşmak istemezse, Allah da ona kavuşmak istemez.”

“Bana itaat eden, Allaha itaat etmiş olur. Bana isyan eden, Allaha isyan etmiş olur. Buyruk sahibi olan emîre itaat eden, bana itaat etmiş olur. Emîre isyan eden, bana isyan etmiş olur.”

“Güneş battığı yerden doğmadıkça kıyâmet kopmaz. Battığı yerden doğduğunu gören bütün insanlar îmân edecekler. Fakat bu îmân, daha önceden inanmayan veya imânı ile bir hayır kazanmış olmayan kimseye fayda vermeyeceği zamanda, vukû’ bulmuş olacaktır.”

Hadîs-i kudsîde Allahü teâlâ buyurdu ki:

“Sâlih kullarıma gözler görmedik, kulaklar işitmedik ve kimsenin hatırına gelmedik ni’metler hazırladım.” Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Kisrâ (İran hükümdârı) helak olur ve ondan sonra daha Kisrâ olmaz. Kayser (Doğu Roma-Bizans İmparatoru) mutlaka helak olacak ve ondan sonra da başka kayser gelmeyecektir. Muhakkak bunların hazineleri de Allah yolunda dağıtılacaktır.”

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), Ebû Hureyre’ye (radıyallahü anh) hitaben:

“O kimseye bakma ki, dinde senden aşağıdır, zira kendini beğenip, helak olursun. Dinde senden yukarısına bak ki, senden hayırlıdır. Malı çok olana bakma ki, Allah’ın kısmetine gazâb edersin. Şu kimseye bak ki, yiyeceğini zahmet çekerek alınteri ile hâzırlar, o zaman da Hak teâlânın sana verdiği ni’mete şükredersin” buyurdu.

Bir hadîs-i kudsîde buyuruldu ki;

“Sen başkalarına ver ki, ben de sana yardım edeyim.”

Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki:

“İmam kendisine uyulmak içindir. Namaz için imama uyduğunuz zaman ona muhalefet etmeyin. İmam tekbir aldığında siz de hemen tekbir alın, O rükû’ya gittiğinde siz de rükuʼya gidin” imam “Semi’allahü limen hamideh” dediği vakitte siz de “rabbenâ lekelhamd” deyin. O secdeye gittiğinde siz de hemen secdeye gidin, imam oturarak namaz kıldığı zaman siz de hep oturarak kılın.”

“Büyük küçüğe, yürüyen oturana ve az çoğa selâm verir.”

Allahü teâlâ buyurdu: “Kulum bir iyilik yapmayı tasarladığı zaman bir mâni sebebiyle onu yapamadıysa defterine bir sevâb yazarım, şayet bu iyiliği yaptıysa defterine on mislini yazarım. Bir de kulum bir kötülük yapmayı tasarladığında bu kötülüğü işlemediyse onu affederim. Eğer işlediyse, onun defterine işlediğini olduğu gibi yazarım.”buyurdu.

Resûlullah (aleyhisselâm) buyurdu ki:

“Zenginlik, para ve mal çokluğu ile değildir. Zenginlik, ancak, kalbin zenginliğidir.”

1) Tehzîb-üt-tehzîb cild-11, sh. 67

2) El-A’lâm cild-8, sh. 94

3) Şezerât-üz-zeheb cild-1, sh. 182

4) Müsned-i Ahmed İbni Hanbel cild-2, sh. 312